

Asia: VN/29084/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta luonnonsuojelulain muuttamiseksi - ennallistamissuunnitelma ja luonnonarvomarkkinoiden edistäminen

Lieventämishierarkiavelvoite ja luontoteko

Valitkaa alla olevista näkemyksenne mukainen vaihtoehto ja esittäkää sille perustelut lausunnossanne.

Vaihtoehto 1: Kestävyysraportointiin velvollisten yritysten pitäisi osoittaa kirjanpitolain mukaisella raportoinnillaan noudattavansa lieventämishierarkiaa, jotta niiden luontoteko voidaan hyväksyä rekisteriin. Velvollisuus ei ulottuisi yrityksiin tai muihin oikeushenkilöihin, joita kestävyysraportointivelvollisuus ei koskisi eli esimerkiksi pieniä ja keskisuuria yrityksiä, eikä esimerkiksi kuntia tai yksityishenkilöitä.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa. Keskitymme lausunnossamme ennallistamissuunnitelmaa ja luonnonarvomarkkinoita koskeviin ehdotuksiin.

Suden suojelun osalta haluamme todeta, että WWF suhtautuu kriittisesti suden ympärivuotisen rauhoituksen poistamiseen, koska Suomella on direktiiviliite V:n lajin osaltakin velvollisuus varmistaa suotuisa suojelun taso. Tarkemmat perustelut löytyvät WWF:n lausunnosta 7.10.2025 metsästyslakiluonnoksesta linkki.

Luonnonarvomarkkinoista

Yleistä

Suomi on sitoutunut osana EU:n biodiversiteettistrategiaa sekä Kunming–Montrealin maailmanlaajuista luonnon monimuotoisuuskehystä pysäyttämään luontokadon ja saamaan luonnon monimuotoisuuden elpymään vuoteen 2030 mennessä. Suomea sitovien luontotavoitteiden saavuttamiseen tarvittavan rahoituksen ja olemassa olevan rahoituksen välillä on kuitenkin todettu olevan merkittävä kuilu (Kotiaho ym., Suomen luontopaneelin julkaisuja 4A/2023, s. 17). Tästä syystä WWF pitää tärkeänä, että luontotekojen rahoittamiseksi kehitetään erilaisia mekanismeja.

Vapaaehtoisuuteen perustuvien toimien lisäksi on välttämätöntä nykyistä paljon vahvemmin toteuttaa ympäristölainsäädännössä aiheuttaja maksaa –periaatetta. Luonnolle aiheutuvan haitan kustannukset pitää tulla sen tahon kannettavaksi, jolle kertyvät toiminnasta syntyvät tuotot esimerkiksi säättämällä velvoittavasta ekologisesta kompensatiosta ja asettamalla luonnonvarojen käytölle haittamaksuja. Haittamaksuista kertyviä varo valtio voisi ohjata rahoittamaan mm. valtion vapaaehtoisia suojele- ja ennallistamisohjelmia (METSO, Helmi, Nousu, Ahti)

Yrityksillä on ilman erityistä lainsäädäntöäkin mahdollisuus tehdä luonnon tilaa parantavia tekoja. Lakiperustaisen luonnonarvojen verifiointin ja rekisteröimisen tärkein tehtävä on huolehtia rekisteriin tuotavien luonnonarvojen uskottavuudesta. Uskottavuuden osalta nyt esillä oleva ehdotus kattaa vain luonnonarvon mitattavuuden. Lakiehdotus jättää käsittelemättä luonnonarvon ostajaan liittyvät uskottavuustekijät eikä hallituksen esityksen perustelut luo selkeää kuvaa markkinan tavoitellusta toiminnasta. Näiden osalta on välttämätöntä liittää lakiin määräys luonnonarvojen ostajakriteereistä ja antaa ympäristöministeriölle asetuksenanto-valtuutus tarkemmin määrittellä ostajakriteerit ja luonnonarvojen luovutuksen periaatteet.

Samalla tavoin kuin uskottavat ilmastotoimet vaativat yrityksiltä ja toimijoilta tiedepohjaisia ilmastotavoitteita (SBTi) ja sen mukaisia toimenpide- ja investointisuunnitelmia, eli ilmastosiirtymäsuunnitelmia, on luonnonarvokauppaan ostajana osallistuvilta yrityksiltä edellytettävä uskottavia luontotoimia. Luontotoimien uskottavuuden edellytyksenä on luontosiiirtymäsuunnitelma, joka osoittaa kuinka yrityksen strategiat ja liiketoimintamallit asettuvat maapallon kantokyvyn mukaiseksi.

Kun luonnonarvoille edistetään markkinaa, on tärkeää luoda pelisäännöt myös sille, mihin yritykset verifioituja luonnonarvoja käyttävät, eli minkälaisia väitteitä niistä esittävät. Tämä on kantapään kautta opittu vapaaehtoisista hiilimarkkinoista.

Ehdotuksista luonnonarvomarkkinoiden vauhdittamiseksi

Nyt käsillä olevassa esitysluonnoksessa pyritään vauhdittamaan Suomen luonnonarvo-markkinoita esittämällä eräitä muutoksia luonnonsuojelulain ekologista kompensatiota koskevaan 11 lukuun. Ensinnäkin LSL 103 §:ää esitetään muutettavaksi siten, että maanomistaja voisi tuottaa luonnonsuojelulain edellytykset täyttävillä ja viranomaisen vahvistamalla hyvittäville toimenpiteillä luonnonarvoja käytettäväksi myös luontotekona eli vapaaehtoisen luontovastuullisuuden osoittamiseksi. Tuotettavien luonnonarvojen oikeudenhaltijalle esitetään puolestaan säädettäväksi oikeus saada hakemuksesta Lupa- ja valvontaviraston (LVV) päätös, jonka nojalla hyvitysalue määrättäisiin luonnonarvojen hävittämisen- ja heikentämiskieltoon (LSL 104 §). Lisäksi esitysluonnoksen 106 §:n mukaan LVV:n olisi luonnonarvojen oikeudenhaltijan hakemuksesta merkittävä kaikille avoimeen kompensatiorekisteriin tiedot toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä, tuotettavien luonnonarvojen hallintaoikeuden siirrosta sekä luonnonarvojen käyttämisestä luontotekona, jos päätös hyvitysalueen määrittämisestä luonnonarvojen hävittämisen- ja heikentämiskieltoon on tehty.

WWF pitää sinänsä hyvänä lähtökohtana sitä, että luonnonarvomarkkinoita pyritään edistämään tarjoamalla mahdollisuuksia saada vapaaehtoisesti tuotettavat luonnonarvot, mukaan lukien niiden lisäisyys ja pysyvyys, viranomaisen toimesta varmennetuiksi. Kannatettavaa on myös järjestely, jossa tiedot tuotetuista luonnonarvoista ja niiden käytöstä luontotekona kirjataan avoimeen, viranomaisen ylläpitämään (kompensatio)rekisteriin.

WWF katsoo kuitenkin, että luotettavat luonnonarvomarkkinat edellyttävät myös monien muiden kuin edellä mainittujen edellytysten täyttymistä. WWF:n näkemyksen mukaan esimerkiksi ostajan tulisi noudattaa aina lieventämishierarkiaa, ostajalla tulisi olla luontosiirtymäsuunnitelma, jälkimarkkinaa ei tulisi hyväksyä ja hyvittävät toimet tulisi kohdentaa biodiversiteetin kannalta merkittävimmille alueille. Näin ollen WWF katsoo, että luotettavien luonnonarvomarkkinoiden luominen edellyttäisi monilta osin esitysluonnoksessa esitettyyn verrattuna huomattavasti yksityiskohtaisempaa sääntelyä.

Kansainvälisen WWF:n luonnonarvokauppaan liittyviin suosituksiin voi tutustua tarkemmin täältä: <https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/biodiversity-credits-position---october-2024---final.pdf>.

Nyt käsillä oleva lakiehdotus jättää huomiotta keskeiset uskottaviin luonnonarvomarkkinoihin ja erityisesti arvojen ostajiin liittyviin kriteereihin liittyvät kysymykset. Sen WWF ehdottaa, että lakiluonnoksen pykälään 106§ lisätään uudeksi momentiksi:

”Rekisteriin voidaan merkitä vain sellainen luonnonarvojen hallinnan siirto, jossa ostaja rekisteröintihetkellä täyttää uskottavasti lieventämishierarkian vaatimukset ja joka on laatinut tiedeperustaisen luontosiiirtymäsuunnitelman. Kunkin luonnonarvon osalta voidaan hallinnan siirto rekisteröidä vain yhden kerran. Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnonarvojen luovutuksesta ja ostajakriteereistä.”

Lausuntopalvelussa pyydetään ilmoittamaan kanta lieventämishierarkian vaatimukseen. Olemme valinneet siellä vaihtoehdon 1, jossa lieventämishierarkiaa edellytetään raportointivelvollisilta yrityksiltä. Emme kuitenkaan kannata lieventämishierarkian soveltamisen rajaamista vain raportointivelvollisiin, koska raportointivelvollisuus koskee vain erittäin pientä osaa yrityksistä.

Luonnonarvomarkkinoiden roolista

WWF haluaa kiinnittää huomiota siihen, etteivät vapaaehtoisuuteen perustuvat luonnonarvomarkkinat luo luontohaittoja aiheuttaville toimijoille välitöntä kannustinta vähentää haittoja. Lisäksi silloin, kun lainsäädäntö ei suoraan velvoita luontohaittojen korvaamiseen, tosiasiallinen kysyntä yksityisten tuottamille luonnonarvoille voi jäädä vähäiseksi riippumatta siitä, kuinka luotettava lainsäädännöllinen kehys luonnonarvomarkkinoille on onnistuttu luomaan. Näistä syistä WWF katsoo, että esitysluonnoksen mukaisilla vapaaehtoisuuteen perustuvilla luonnonarvomarkkinoilla todennäköisesti saavutetaan vain marginaalinen lisä luonnontilan parantamisessa. Suomea sitovien luontotavoitteiden saavuttaminen edellyttää esitysluonnoksen mukaisten muutosten jälkeenkin todennäköisesti merkittävää julkisen vallan lisärahoitusta.

WWF katsoo, että Suomea sitovien luontotavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi käyttöön olisi otettava aiheuttaja maksaa -periaate esimerkiksi erilaisten luontohaittojen aiheuttajille asetettavien maksujen kautta. Näin toimijoilla olisi kannuste minimoida aiheutuvat haitat ja maksuista kertyy valtiolle varoja täydentämään luontotoimien budjettirahoitusta, joka tällä hetkellä on valtavasti alimitoitettua.

Kansallisesta ennallistamissuunnitelmasta

WWF kannattaa esitysluonnoksen mukaista ehdotusta lisätä luonnonsuojelulakiin säännös kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisesta sekä sen hyväksymisestä (LSL 13 a §).

WWF kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että esitysluonnoksessa muutoksenhakuoikeus ennallistamissuunnitelmasta määräytyisi LSL 134 §:n perusteella. Tällöin valitusoikeus ennallistamissuunnitelmasta olisi LSL 134.5 §:n mukaan muiden tahojen ohella ainoastaan toiminta-alueellaan sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen. Toisin sanoen valtakunnallisilla ympäristöjärjestöillä ei olisi valitusoikeutta ennallistamissuunnitelmasta.

WWF katsoo, että valtakunnallisille yhteisöille, jotka edistävät luonnon- tai ympäristönsuojelua, tulee säätää valitusoikeus kansallisesta ennallistamissuunnitelmasta. Jo vuoden 2023 luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä todettiin, että luonnonsuojelulaista yhteisöjen valitusoikeuden alueellisen rajauksen poistamista puoltaisi johdonmukaisuus muun ympäristölainsäädännön kanssa. Koska luonnonsuojelua koskevan päätöksenteon todettiin kuitenkin olevan korostuneesti tiettyyn paikkaan ja sen alueellisiin vaikutuksiin sidottua, ei valitusoikeuden laajentamista päädytty esittämään (HE 76/2022 vp, s. 109). Ottaen huomioon, että Suomessa kansallinen ennallistamissuunnitelma laaditaan keskitetysti eikä esimerkiksi useana alueellisena suunnitelmana, on suunnitelmalla katsottava olevan suoraan valtakunnallista merkitystä. Tämän vuoksi WWF katsoo, ettei yhteisöjen valitusoikeuden alueellisella rajauksella ole kansallisen ennallistamissuunnitelman kohdalla perusteita.

Lisäksi valitusoikeuden säätäminen valtakunnallisille yhteisöille kansallisesta ennallistamissuunnitelmasta olisi omiaan toteuttamaan julkiselle vallalle asetettua perustuslaillista toimeksiantoa turvata jokaiselle mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon (PL 20.2 §) sekä tukemaan EU:n ympäristölainsäädännön tehokasta toteutumista.

Maailman Luonnon Säätiö – World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr (WWF Suomi)

Elina Erkillä

Raija-Leena Ojanen

Suojelujohtaja

Oikeudellinen neuvonantaja

Ojanen Raija
WWF Suomi